

СТАНОВИЩЕ

от Академичния съвет и Студентския съвет
на Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив
относно Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за висше образование /ЗВО/

ПРЕАМБЮЛ

Българският еврокомисар Мария Габариел ще поеме ресор „Иновации и младеж“, който включва и образованието, научните изследвания, културата и спорта. Това е изключителен шанс тези сектори да бъдат приоритетно и ускорено развити. Европейската политика поставя изразителен акцент за развитие на посочените направления. Ето защо са контрапродуктивни част от предложенията в проектозакона, които стопират развитието на висшето образование и науката в България.

I. ОСНОВНИ СЪОБРАЖЕНИЯ

1. В проекта за изменение и допълнение на ЗВО се въвеждат **Национална карта на висшето образование /§3/ и Мораториум върху развитието на висшите училища /§49/**. Тези текстове противоречат на Конституцията на Република България /чл. 23/ и чл. 8 от ЗВО, където е посочено, че държавата трябва да създава условия за **свободно развитие на висшето образование и науката**. Със замразяването на институциите за висше образование Министерският съвет /чл. 9 от ЗВО/ и Министерърът на образованието и науката /чл. 10 от ЗВО/ **се отказват да изпълняват посочените им функции**.

2. Проектозаконът въвежда безкомпромисен **монопол върху акредитацията** на висшите училища /§39/ с текста: „**единствено**“ от НАОА. Вместо към европейска акредитация, която ще повиши шансовете за успех на българските висши училища в международната конкурентна среда, проектозаконът **ограничава възможностите за алтернатива /акредитация от легитимна европейска агенция/**.

Трябва да се подчертае, че **в периода 2013-2018 г. НАОА е била изключена от Европейския регистър на агенциите за осигуряване на европейско качество във висшето образование**. Монополът се явява безизходица, а безизходицата е предпоставка за корупция.

3. В противоречие с чл. 4 от ЗВО има **дискриминация според раса и народност**, както и с основните принципи на академичното самоуправление, регламентирани в чл. 21 /ЗВО/, тъй като висшите училища, получили **оценка 4.00** и повече, могат да издават дипломи за висше образование **в България**. А в чл. 21 ал. 7 и ал. 8 – да имат **оценка между 9.00 и 10.00** за разкриване на свои поделения или образователен франчайз **в чужбина**.

4. Неразбиране и неправилно приложение на **Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР)** за намаляване на бариерите в обучението и образованието.

II. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ТЕКСТОВЕ И МОТИВИ ЗА ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПЪЛНЕНИЯ

1. Да отпадат текстовете, с които в чл. 9, ал. 2 се създава точка 4 /§3 от проектозакона/, която регламентира въвеждането на **Национална карта на висшето образование**. Този текст кореспондира с §49 от проектозакона, където се въвежда **Мораториум за разрастване на висшите училища /най-общо/,** който също следва да отпадне.

Тези две рестрикции определено **противоречат на чл. 23 от КРБ**, където е регламентирано свободно развитие на образованието и науката. Тези текстове **противоречат и на чл. 8 от ЗВО, чл. 9, ал. 3, т.1 и чл. 8 от КРБ /разделяне на законодателна, изпълнителна и съдебна власт/.** И Мораториумът, и Националната карта **стопират, замразяват, забраняват развитието.**

2. Текстът в §39, т. 4 на Проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за висшето образование (ЗВО) във връзка с изменения и допълнения в чл. 88а от ЗВО, а именно:

„Досегашната ал. 3 става ал. 4 и се изменя така: „(4) Оценяването при процедурите по чл. 81, ал. 1, т. 1 може да се извършва и от чуждестранни агенции, членове на Европейската асоциация за осигуряване качеството във висшето образование (ENQA) и/или вписани в Европейския регистър на агенциите за осигуряване на европейско качество във висшето образование (EQAR), по покана на съответното висше училище. Институционалната акредитация се дава единствено от Националната агенция за оценяване и акредитация въз основа на крайна акредитационна оценка, формирана по утвърдената методика по чл. 77, ал. 7.“

противоречи на целите и принципите, заложен в Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG), относно:

1) Приемането на обща рамка на системите за осигуряване на качеството за учене и преподаване на европейско, национално и институционално равнище;

2) Осигуряването и подобряването на качеството на висшето образование в Европейското пространство за висше образование;

3) Подкрепа на взаимното доверие и улесняване на признаването и мобилността в рамките на и извън националните граници;

4) Осигуряването на качеството в Европейското пространство за висше образование (ЕНЕА);

и текстът следва да бъде:

„Оценяването при процедурите по чл. 81, ал. 1, т. 1, т. 2¹, може да се извършва и от чуждестранни агенции, членове на Европейската асоциация за осигуряване качеството във висшето образование (ENQA) и/или вписани в Европейския регистър на агенциите за осигуряване на европейско качество във висшето образование (EQAR), по покана на съответното висше училище. Резултатите от това оценяване се отразяват в регистъра на висшите училища, поддържан съгласно чл. 10, ал. 2, т. 3а, след уведомление, изпратено от съответното висше училище до Министъра на образованието и науката.“

Освен това текстът е по-коректно да бъде поместен в **Допълнителните разпоредби на ЗВО**, тъй като чл. 88а, като част от Глава десета: “Акредитация на висшите училища”, е фокусиран само върху дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация като национален орган. Това обаче, не би следвало да

---

¹ Т.е. процедурите и за институционална, и за програмна акредитация.

изключва нейната **равнопоставеност с чуждестранни агенции** и да противоречи на Европейската рамка за осигуряване на качеството, установена със **Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)**.

В **Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)** е подчертано, че:

„ЕНЕА се характеризира със своето многообразие на политически системи, системи за висше образование, социално-културни и образователни традиции, езици, стремежи и очаквания. Това прави неуместен един единствен монополен подход към качеството и осигуряването на качеството на висшето образование“.

Ограничението институционална акредитация да се дава единствено от Националната агенция за оценяване и акредитация е в **противоречие** и с приложението на част 3 от **Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)**, а именно: **Стандарти за агенциите за осигуряване на качеството**, тъй като предполага двойни стандарти, неравнопоставеност и намеса в свободната конкуренция.

3. В чл. 21 ал. 7 и ал. 8 от ЗВО, регламентиращи откриването на поделения на висши училища в чужбина и образователен франчайз, да отпаднат:

ал. 7. „Право да откриват свои поделения в чужбина имат висши училища, получили оценка при институционалната акредитация от 9,00 до 10,00, като обучението в тях може да се извършва само по специалности от професионални направления и/или специалности от регулираните професии, получили оценка при програмната акредитация от 9,00 до 10,00.“

ал. 8. „Право за предоставяне в чужбина на образователен франчайз имат висши училища, получили оценка при институционалната акредитация от 9,00 до 10,00 само по специалности от професионални направления и/или специалности от регулираните професии, получили оценка при програмната акредитация от 9,00 до 10,00. Образователният франчайз се предоставя само на акредитирани по законодателството на съответната държава висши училища, при което не по-малко от 80 на сто от обучението в чужбина се извършва изцяло по учебните планове, учебните програми и методическите указания за обучение, приети от българското висше училище, което осигурява не по-малко от 50 на сто от преподавателския състав, водещ учебния процес по предоставения образователен франчайз, и издава дипломата за придобитото висше образование.“

В чл. 9 ал. 3 т. 3 да отпадне „**поделения на висшите училища в чужбина**“, тъй като съгласно:

1) §4, ал. 4 от Допълнителните разпоредби на ЗВО: „**Поделението на висшето училище в чужбина по чл. 9, ал. 3, т. 3 не е самостоятелно звено. В него се провежда изнесено обучение по акредитирани професионални направления или специалности от регулираните професии от академичния състав на съответното основно звено на висшето училище. Управлението на поделението се осъществява от органите за управление на съответното звено на висшето училище, което провежда обучението**“.

2) §4, ал. 5 от Допълнителните разпоредби на ЗВО: „**Материално-техническата база на поделението на висшето училище в чужбина е част от материално-техническата база, необходима за осигуряване на обучението по съответните акредитирани професионални направления или специалности от регулираните професии и за научноизследователската дейност на висшето училище**“.

В този смисъл в §4, ал. 4 от Допълнителните разпоредби на ЗВО следва да отпадне и текстът: „по чл. 9, ал. 3, т. 3.“

Мотиви:

1) Тези разпоредби противоречат на **Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)**, в които е посочено, че те „би трябвало да се разглеждат в по-широк контекст, който включва и квалификационните рамки, ECTS и приложението към дипломата, които също допринасят за насърчаване на прозрачността и взаимното доверие във висшето образование в ЕНЕА“ и „Фокусът на ESG е за осигуряване на качеството, свързано с ученето и преподаването в областта на висшето образование, включително на учебната среда и съответните връзки с научните изследвания и иновациите“.

2) Тези разпоредби налагат дискриминационни разграничения между:

а) висшите училища и осигуряването на качеството съгласно **Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)**, в които терминът "осигуряване на качеството" се използва „за описване на всички дейности в непрекъснатия цикъл на подобрене (т.е. на дейностите за осигуряване и подобряване на качеството)“;

б) студентите на висшите училища в страната и чужбина;

в) заинтересованите страни, които съгласно **Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)** „обхващат всички участници в дадена институция, включително студентите и персонала, както и външните заинтересовани страни, като например, работодателите и външните партньори на институцията“.

3) Тези разпоредби са израз на **пряка намеса в свободната конкуренция** и ограничават регламентираната академична свобода съгласно чл. 8 и чл. 20 на ЗВО:

„Чл. 20. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 61 от 2011 г.) Академичната свобода се изразява в свобода на преподаването, свобода на провеждането на научни изследвания, свобода на творческите изяви, свобода на обучението, свобода на сътрудничество за извършване на съвместна учебна дейност с други висши училища и научни организации и на образователен франчайз с други висши училища, както и на съвместна научноизследователска, художественотворческа, проектна и иновационна дейност с други висши училища и организации в страната и чужбина“.

4) Тези разпоредби спъват развитието на висшите училища и включването им в Европейското пространство за висше образование (ЕНЕА), както и възможностите за възползване от ресор „Иновации и младеж“ на Европейската комисия.

4. Да се направи следната промяна в чл. 42, ал. 6 от ЗВО:

„Лицата, придобили образователно-квалификационна степен "бакалавър" по реда на ал. 5, могат да продължат образованието си в образователно-квалификационна степен "магистър" в същото или в други професионални направления при условия и по ред, определени в правилника на висшето училище или в държавните изисквания“.

Мотиви:

Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР) пренасочва акцента към резултатите от обучението и поставя две основни цели: насърчаване на мобилността на гражданите между отделните страни и улесняване на тяхното обучение през целия живот. В нея не са поставени такива ограничения, а напротив – улесняване на достъпа до образование и учене през целия живот.

Освен това с проекта неправилно към ЗВО се присъединява текст /§47, т. 2/, който няма законодателна същност и би следвало да се оформи като решение на Министерски съвет.

Дата: 17.09.2019 г.